



ORGANY JOACHIMA WAGNERA W SIEDLCACH III
JOACHIM WAGNER ORGEL IN SIEDLCE III
THE ORGAN OF JOACHIM WAGNER IN SIEDLCE III
1744-45

IRMINA OBOŃSKA MARK CAUDLE **MAREK TOPOROWSKI**



Johann Sebastian Bach (1685-1750)
Sonaty BWV 525-530

IRMINA OBOŃSKA MARK CAUDLE **MAREK TOPOROWSKI**

Nagranie zrealizowano w siedzibie Biskupa Siedleckiego w czerwcu 2015
Recorded at the Bishop's of Siedlce House, June 2015
Aufgenommen in der Privatresidenz des Bischofs von Siedlce im Juni 2015

Reżyser nagrania, montaż, mastering
Recording supervision, sound engineering, mastering
Aufnahme, Mastering

Franciszek Kozłowski UCHOSTUDIO

Pomysłodawca serii „Organy Joachima Wagnera w Siedlcach”, koordynator projektu
„The Joachim Wagner Organ in Siedlce” project supervision
„Joachim Wagner Orgel in Siedlce” Projektkoordination

Małgorzata Trzaskalik-Wyrwa

Teksty / Liner notes / Begleittexte

Marek Toporowski, Wolf Bergelt

Ilustracje / Photos / Bilder

Inlay: *Bach organ sonatas*, Bach Digital Archive, Leipzig (via Wikimedia)

s. 4: *Title page Bach organ sonatas by Poelchau*, Bach Digital Archive, Leipzig (via Wikimedia)

s. 11: fot. Bogdan Kulakowski 2016

s. 17, 20-21, 24-25: fot. Małgorzata Trzaskalik-Wyrwa 2011

English by **Christopher Stemberidge**, Deutsche Fassung **Knut Becker** und **Wolf Bergelt**

Projekt graficzny / Graphic design

Przemysław Augustyniak NOWATOR

Johann Sebastian Bach (1685-1750)
Sonaty BWV 525-530

MAREK TOPOROWSKI

IRMINA OBOŃSKA

MARK GAUDLE

ORGANY JOACHIMA WAGNERA W SIEDLCACH III
JOACHIM WAGNER ORGEL IN SIEDLCE III
THE ORGAN OF JOACHIM WAGNER IN SIEDLCE III

Johann Sebastian Bach (1685-1750) Sonaty BWV 525-530

Sonata I Es-dur BWV 525	
1. (Allegro)	[02:40]
2. Adagio	[05:11]
3. Allegro	[03:30]
Sonata II c-moll BWV 526	
4. Vivace	[03:32]
5. Largo	[03:08]
6. Allegro	[03:53]
Sonata III d-moll BWV 527	
7. Andante	[05:28]
8. Adagio e dolce	[04:08]
9. Vivace	[03:48]
Sonata IV e-moll BWV 528	
10. Adagio, vivace	[02:32]
11. Andante	[04:56]
12. Un poco allegro	[02:32]
Sonata V C-dur BWV 529	
13. Allegro	[04:36]
14. Largo	[04:44]
15. Allegro	[03:29]
Sonata VI G-dur BWV 530	
16. Vivace	[03:46]
17. Lente	[04:28]
18. Allegro	[03:11]

Sechs Orgel-Trios

für zwei Manuale mit dem obligaten Pedal.

Es dur. C m. Dm. Em. Cd. Gd.

In eigenhändiger Handschrift

Johann Sebastian Bach^{von}.

Czy 6 sonat BWV 525-530 to muzyka klawiszowa czy kameralna?

Jedno i drugie. Kompozytor, mając na uwadze pedagogiczny zamysł ćwiczenia niezależności obu rąk i partii pedałowej, posłużył się tradycyjną formą włoskiej sonaty triowej. Niezwykle bogate, figuracyjne partie głosów wyższych zostały tu rozpięte nad typowymi, powtarzanymi i przenoszonymi progresywnie standardowymi formułami basu cyfrowanego zaczerpniętymi z praktyki partimento i utworów włoskich kompozytorów. To jeden z najważniejszych etapów długiej tradycji kultywowania jednej z podstawowych form-faktor organowych: tria. Rozwiązanie narzucało się być może samo. Instrumentem, dla którego bachowskie dzieła zostały pomyślane był klawikord z klawiaturą pedałową – niezwykle popularny wśród niemieckich organistów XVII i XVIII wieku. Jest to w rzeczywistości zestawienie trzech niezależnych konstrukcyjnie instrumentów. Badania Ibo Ortgiesa potwierdzają, że tak pomyślany instrument był głównym adresatem wielu swobodnych, nieliturgicznych utworów zakładających wykorzystanie klawiatury pedałowej.

Prawdopodobne wydaje się przypuszczenie, że Jan Sebastian wpadł na pomysł takiego cyklu dzięki własnej praktyce. Być może w taki właśnie sposób, przegrywając na klawikordzie,

studiował sonaty triowe włoskich mistrzów – Corellego, Albiniego i in. Transkrybował przecież z upodobaniem utwory cudze i własne. Również niektóre części Sonat BWV 525-530 są transkrypcjami jego własnych dzieł muzyki kameralnej. Czy w pozostałych wypadkach wersja klawiszowa jest tą pierwotną? Trudno jednoznacznie powiedzieć.

Z pewnością możemy natomiast stwierdzić, że organowe tria napisane zostały w przemyślany sposób. Bach stara się unikać niewykonalnych pochodów w partii pedału, dbając równocześnie o zachowanie piękna melodycznego i pełną niezależność w stosunku do partii manualowych. Liczne transkrypcje czy kameralne realizacje dostępne w nagraniach i prezentowane na koncertach świadczą jednak dobitnie o przynależności tych dzieł do świata muzyki kameralnej.

Niniejsze nagranie opiera się na pomysłach swoistej rekameralizacji, bez rezygnacji z walorów wykonania na instrumencie klawiszowym. Organy Joachima Wagnera – w obecnym stadium rekonstrukcji – nie posiadają klawiatury nożnej, zaś dwa manualy wykorzystujące dzięki systemowi podwójnych klap te same rejestry pozwalają na zastosowanie subtelnej i kolorowej artykulacji

bliskiej finezyjnym możliwościom instrumentów dętych. Możliwe jest użycie zróżnicowanej rejestracji dla każdego z manualów. Nie da się ukryć, że właśnie bas – ze względu na specyficzne uwarunkowania emisyjne niskich piszczałek i przeszkody wynikające z techniki gry – stanowi element, w którym osiągnięcie kameralnej lekkości i polotu jest najbardziej problematyczne. W nagraniu powierzyliśmy zatem tę partię instrumentom smyczkowym (wiolonczela, wiola da gamba) uzupełniając jednocześnie harmonię o obligatoryjne w muzyce kameralnej wypełnienie basso continuo (klawesyn, pozytyw). Powoduje to jednocześnie uwolnienie rąk i ciała organisty, dzięki czemu możliwe jest skoncentrowanie się na kameralnej artykulacji i wykorzystanie potencjału instrumentu Wagnera w tym zakresie.

Przedstawione wykonanie jest oczywiście jedną z możliwych realizacji brzmieniowych tych niezwykle uniwersalnych pod względem obsadowym dzieł. Mamy jednak nadzieję, że propozycją pod względem muzycznym przekonującą i przyjemną. Kameralna z ducha muzyka sonat triowych doskonale wpisała się w atmosferę kameralnego wnętrza siedleckiej rezydencji i stanowi idealną literaturę dla małego, zwinnego instrumentu.

Marek Toporowski

It remains an open question whether Bach's six trio-sonatas (BWV 525-530) fall into the category of keyboard music or chamber music. I think they can be seen as both.

Bach adopted the then quite common form of the Italian trio-sonata not only for compositional but also for pedagogic reasons. It is also difficult to say how much of the musical material was written specifically for this cycle. At the same time they are exercises demanding an extremely high level of artistry in playing three independent voices with two hands and pedals. The student - originally in this particular case this was probably Bach's favourite son Wilhelm Friedemann - is to learn thereby not only manual dexterity but also compositional technique. At first sight these pieces may look rather complex, but in fact the upper voices with their richly embellished lines proceed from a quite normal solid harmonic structure that is essentially a product of the basso continuo style. In addition, music conceived for three independent voices provides an excellent opportunity for showing how an organ, with its distinct separate manual and pedal sections, can really sound like three different instruments simultaneously.

This characteristic is also largely present when playing a pedal clavichord, an instrument that

was popular in 17th and 18th-century Germany where it was commonly used by organists both in the home and as the ideal practice instrument since it develops such a sensitive touch. It has been shown that many works traditionally viewed as part of the organ repertoire were in fact originally written for this instrument. One can well imagine that it was at the clavichord that the young Johann Sebastian made his acquaintance with the works of Corelli, Albinoni and other Italian masters.

It should also be mentioned that some of the movements in these sonatas are arrangements by Bach from works that he had previously composed, though not in all cases is the original version still extant. It is also difficult to say how much of the musical material was written specifically for this cycle. What is quite clear is that he put a lot of care into writing the pedal part. Any fast passage-work of the kind often found in bass-lines of trio-sonatas has been carefully avoided since it would not be playable on the pedals.

There can be no doubt that this music belongs to the world of chamber-music. We very much wanted to underline this aspect in making this recording without abandoning the characteristic sounds of an organ. The Joachim Wagner organ recently installed in Siedlce in Poland (the original location of this instrument

is not known) has no pedals. There are however many advantages in using this instrument: thanks to Wagner's innovation of using double pallets and a divided windchest, both manuals have access to the same five ranks, four of which can be played using either the treble or the bass range on its own – in addition there are two undivided stops that play on the first manual only – while the sensitive action makes it possible to imitate articulation typical of wind instruments. The bass-line, which can sometimes sound a little wooden on the organ, is here played on a cello or bass viol and in addition a realisation of the harmony is provided by a continuo group (harpichord and positive organ). This gives the organist more freedom conducive to more flexible and virtuoso playing which is particularly appropriate when exhibiting the possibilities offered by the Wagner chamber-organ.

This recording demonstrates once again what these sonatas can offer us. When rehearsing in Siedlce we had the impression from the start that this particular repertoire is well-suited to the spirit of the Wagner organ which enhances the joy of making chamber-music with its rich variety of possible timbres.

Marek Toporowski
English by Christopher Stemberidge

Wir stehen immer noch vor der Frage: Sind die 6 Sonaten Johann Sebastian Bachs (BWV 525-530) als Tasten- oder Kammermusik zu sehen? Ich denke, sie sind beides.

Bach bediente sich hier der damals üblichen Form der italienischen Triosonate - aus kompositorischem Anspruch, aber auch, um ein pädagogisches Ziel zu verfolgen. Die (einzige) Kompositionsanalyse scheint dieses Vorhaben zu belegen. Es handelt sich gleichsam um die Grundlage für das „Triospiel“, die völlige Unabhängigkeit beider Hände und der den Pedalpart spielenden Füße und dies auf unvergleichlich hohem Kunstniveau. Der Schüler sollte sich - in diesem Fall ist wohl der Lieblingssohn „Wilhelm Friedemann“ gemeint - neben den manuellen Fertigkeiten auch mit den kompositorischen Techniken auseinandersetzen, um sie sich anzueignen. Auf den ersten Blick erscheint so manches vielleicht kompliziert, doch sind die reich verzierten, figurierten Oberstimmen aus der festen Basis üblicher harmonischer Strukturen der Generalbasspraxis heraus gedacht. Und eine Komposition mit drei unabhängigen Stimmen erweist sich zudem als exzellente Möglichkeit, auf drei separaten Teilwerken durchsichtig zu machen, dass die Orgel in der Tat wie drei Instrumente klingen kann.

Dieses Phänomen zeigt sich annähernd auch im Spiel des Pedalclavichords, welches im 17. und 18. Jh. als beliebtes Üb- und Hausmusikinstrument der deutschen Organisten galt, wodurch sich eine überaus feinsinnige Spielart herausbilden konnte. So ergab es sich, dass viele nicht choralgebundene Werke der Orgelliteratur ursprünglich für dieses (besaitete) Tasteninstrument geschrieben wurden. Und Johann Sebastian Bach? Studierte er als Kind die Werke Corellis, Albinonis und anderer italienischer Meister, indem er sie als Pedalclavichordauszug ausführte? Die Vermutung liegt nah.

An dieser Stelle ist auch darauf hinzuweisen, dass einige Sätze dieser Sonaten Bearbeitungen eigener Werke des Meisters sind, doch ist nicht in allen Fällen die ursprüngliche Fassung bekannt. Schwer zu sagen ist auch, inwiefern das von Bach in diesem Zyklus zusammengestellte Material in diesem Zusammenhang zum ersten Mal erschien. Offensichtlich ist, dass er beim Komponieren des Pedalparts zurückhaltend und sorgfältig vorgeht. Die für manche Triosonaten typischen, raschen und auf der Pedalklavatur unausführbaren Bassläufe wurden hier konsequent vermieden.

Zweifellos gehören diese Werke in die Welt der Kammermusik! Dies zu verdeutlichen, war bei der vorliegenden Aufnahme unser

besonderes Anliegen, ohne auf die Farbenwelt einer Orgel verzichten zu wollen. Das jetzt im polnischen Siedlce (ursprünglich für einen bisher unbekanntem Ort) aufgestellte Instrument von Joachim Wagner hat keine Pedalklavatur. Beide Manuale sind – bis auf zwei selbständige ungeteilte Stimmen im ersten Manual – dank des Transmissionssystems (mit doppelten Klappen) mit fünf gleichen geteilten Registern besetzt, die verschiedene Registrierungen auf den Manualen und eine feine differenzierte blasinstrumentale Artikulation erlauben. Das haben wir als Vorteil gesehen. Der Bass, der in einer Tastenausführung oft unbeweglich anmutet, wird hier durch ein Cello bzw. die Viola da Gamba und der Harmonieaspekt durch eine echte Continuo-Gruppe (Cembalo und

Orgelpositiv) realisiert. Dadurch bekommen die Hände des Organisten zusätzliche Freiheit für ein äußerst nuanciertes und virtuoses Spiel, welches auf dieser flexiblen und zweifellos kammermusikalisch intendierten Wagner-Orgel möglich und geradezu entzückend ist.

Das Projekt zeigt einmal mehr, wie variantenreich diese Sonaten ausführbar sind. Schon bei der ersten Probe in Siedlce entstand der Eindruck, dass gerade dieses Repertoire dem Geist der Wagner-Orgel ganz entspricht, worauf sich kammermusikalische Musizierfreude und die Darstellung vielfältigster Klangmöglichkeiten auf ideale Weise verbinden lassen.

Marek Toporowski
Deutsche Übersetzung von Knut Becker
und Wolf Bergelt



Marek Toporowski harmonijnie łączy w swojej działalności różne, często pozornie odległe obszary muzyki. Jest cenionym solistą – klawesynistą i organistą, kameralistą i dyrygentem. Koncertuje również na klawikordzie i historycznych fortepianach.

Studia ukończył w Akademii Muzycznej w Warszawie (organy - Józef Serafin, klawesyn - Leszek Kędracki). Następnie doskonalił swe umiejętności we Francji (Strasbourg), Niemczech (Saarbrücken) i Holandii (Amsterdam), pracując pod kierunkiem Aline Zylberajch i Boba van Asperena (klawesyn) oraz Daniela Rotha (organy). Otrzymał Pierwsze Nagrody Konserwatorium w Strasbourgu w dziedzinie organów i klawesynu oraz Dyplom Koncertowy Musikhochschule des Saarlandes (organy). Wiele zawdzięcza również kontaktowi ze znakomitym pianistą – Kajetanem Mochtakiem. Jest laureatem I nagrody I Ogólnopolskiego Konkursu Klawesynowego im. Wandy Landowskiej w Krakowie (1985). W roku 1991 utworzył specjalizujący się w historycznym wykonawstwie zespół Concerto Polacco. Zainicjował w Warszawie regularny cykl koncertów muzyki oratoryjnej wykonywanej zgodnie z historyczną praktyką wykonawczą. Wiele utworów muzyki staropolskiej zostało po raz pierwszy wykonanych bądź nagranych pod jego batutą (opera „Agatka” J.D. Hollanda, oratorium „Christiani poenitentes

ad sepulchrum Domini” J.T.Żebrowskiego, utwory Wronowicza, Cichoszewskiego i in.). Czterokrotnie otrzymywał Nagrodę Fryderyka, a wiele innych płyt otrzymało nominacje do tej nagrody. Jest twórcą „Śląskiego Centrum Ochrony Instrumentów Klawiszowych – FORTEPIANARIUM”. Przez okres 20 lat współorganizował letni Kurs Interpretacji Muzyki Organowej w Koszalinie. Koncertuje w Polsce i za granicą, dokonał kilkudziesięciu nagrań płytowych w Polsce, Niemczech i we Francji. Jest kierownikiem Katedry Muzyki Dawnej w Akademii Muzycznej w Krakowie, prowadzi również klasę klawesynu w Akademii Muzycznej w Katowicach. Uczy także gry organowej i klawikordowej w ZPSM im. Chopina w Warszawie.

Among his activities **Marek Toporowski** is a musician who is active in very many, often extremely diverse, spheres of the musical universe. He is a distinguished soloist of the harpsichord and organ and a chamber musician and conductor. He also performs on the clavichord and historic pianos.

Marek graduated from the Academy of Music in Warsaw (organ - Józef Serafin and harpsichord - Leszek Kędracki). Next he furthered his studies in France (Strasbourg), Germany (Saarbrücken), and Holland (Amsterdam) under the direction of Aline Zylberajch and Bob van Asperen (harpsichord) and Daniel Roth (organ). He was awarded First

Prize of the Conservatory in Strasbourg for organ and harpsichord and the Concert Diploma of the Musikhochschule des Saarlandes for organ. He also owes much to his encounters with the excellent pianist, Kajetan Mochtak. He was awarded 1st prize in the 1st Wanda Landowska National Harpsichord Competition in Kraków. In 1991 he founded Concerto Polacco, the group specialising in historical performance. In Warsaw he initiated a regular cycle of Oratorio concerts performed in accordance with historical practice. Many Early Polish musical works have received their first performances and recordings under his direction (the opera „Agatka“ by J.D. Holland, the oratorio „Christiani poenitentes ad sepulchrum Domini“ by J.T. Żebrowski, works by Wronowicz, Cichoszewski and many more). He is the creator of the Silesian Centre for the Preservation of Keyboard Instruments – FORTEPIANARIUM. For 20 years he has been the co-organiser of the summer course for the Interpretation of Organ Music in Koszalin. He performs in Poland and abroad and has made very many CD recordings in Poland, Germany and France.

As Professor he is Head of Early Music at the Academy of Music in Cracow and Director of the harpsichord class at the Academy of Music in Katowice. He also teaches organ and clavichord at the Elsner State Music School in Warsaw.

Marek Toporowski (geb. 1964 in Warschau) – heute ein gefragter Organist, Cembalist, Continuospielder, Dirigent und vielseitiger Kammermusiker, absolvierte von 1983 bis 1988 die Musikhochschule in Warschau bei Leszek Kędracki (Cembalo) und Józef Serafin (Orgel), Diplom mit Auszeichnung (1989, 1990). Parallel dazu studierte er von 1987 bis 1990 Cembalo in Strasbourg und Amsterdam bei Aline Zylberajch und Bob van Asperen sowie Orgel bei Daniel Roth. 1985 wurde er Erster Preisträger des Nationalen Cembalo-Wettbewerbs W. Landowska in Krakau. 1988 erhielt er den Ersten Preis des Strassburger Konservatoriums - 1. Prix Interrégional Supérieur - Orgel, Cembalo. 1990 legte er seine Konzertreifeprüfung im Fach Orgel in Saarbrücken ab. Von 1990 bis 1992 war er Lehrer für Orgel und Cembalo in Warschau. Seit 1991 ist er Dozent, ab 2003 Professor an der Musikakademie Kattowitz. Von 2008-2012 war er Prorektor, 2012-2015 Fachbereichsleiter der Abteilung für Historische Aufführungspraxis der Musikhochschule Kattowitz. Ab 2016 Fachbereichsleiter der Abteilung für Alte Musik der Musikhochschule Krakau. Von seinem Schaffen als Gründer und künstlerischer Leiter des Ensembles Concerto Polacco, mit dem er auf historischen Instrumenten zahlreiche Werke altpolnischer Meister (Musik) zum ersten Mal wieder aufführte, aber auch als Organist und Cembalist,

zeugen mehrere Rundfunk- und CD-Aufnahmen, sowie zahlreiche Konzerte in Polen und Europa.

Irmína Obońska – pianistka i klawesynistka. Absolwentka katowickiej Akademii Muzycznej w klasie fortepianu prof. Hanny Kryjak oraz klawesynu prof. Marka Toporowskiego (dyplom z wyróżnieniem). Doskonaliła swe umiejętności również na kursach mistrzowskich pod kierunkiem artystów takich jak Aline Zylberajch, Leszek Kędracki, Christine Schornsheim, Władysław Kłosiewicz, Herman Stinders, Petra Matějová, Bernhard Klapprott czy Ingomar Rainer. W 2009 r. została także laureatką III nagrody na I Akademickim Konkursie Klawesynowym w Poznaniu.

Swoją działalność pianistyczną, obejmującą również wykonawstwo na fortepianie historycznym, koncentruje wokół muzyki kameralnej, z równym powodzeniem wykonując muzykę klasyczną, romantyczną jak też XX-wieczną. Współpracuje z Państwową Ogólnokształcącą Szkołą Muzyczną im. Karola Szymanowskiego w Katowicach. Jest laureatką wielu nagród za artystyczny akompaniament na konkursach krajowych i zagranicznych. W 2011 r. założyła zespół muzyki dawnej „La Folia Ensemble”, wykonujący muzykę kameralną XVII i XVIII wieku. W ostatnim czasie

wzięła także udział w nagraniach płyt: Muzyczny Lunchbox (wspólnie z Markiem Toporowskim) oraz Mozaika (wspólnie z wirtuozem ukraińskiej sopiłki – Bożeną Korczyńską).

Irmína Obońska – pianist and harpsichordist. Graduate of the Academy of Music in Katowice in the piano class of Professor Hanna Kryjak and the harpsichord class of Professor Marek Toporowski (diploma with distinction). She furthered her studies participating in master courses under the direction of artists such as Aline Zylberajch, Leszek Kędracki, Christine Schornsheim, Władysław Kłosiewicz, Herman Stinders, Petra Matějová, Bernhard Klapprott and Ingomar Rainer. In 2009 she was awarded 3rd prize in the 1st Academic Harpsichord Competition in Poznań.

Her activities as a pianist include performance on historic pianos, concentrated around the performance of chamber music, as well as classical, romantic and also 20th century music. She is involved with the work of the Karol Szymanowski State Music School in Katowice and has been awarded many prizes for artistic accompaniment at competitions in Poland and abroad. In 2011 she founded the ensemble “La Folia Ensemble” which specialises in performing chamber music of the XVIIth and XVIIIth centuries. Most recently she has also performed on the CD’s: Muzyczny

Lunchbox (together with Marek Toporowski on the Hammond organ) and Mozaika (with the Ukrainian sopilka virtuoso Boshena Korchyńska).

Irmina Obońska studierte an der Musikakademie in Katowice in der Klavier-Klasse von Hanna Kryjak und Cembalo-Klasse von Marek Toporowski. Ihre Fertigkeiten perfektioniert sie in Meisterkursen unter der Leitung von Aline Zylberajch, Leszek Kędracki, Władysław Klosiewicz (Cembalo), Herman Stinders, Petra Matějová, Bernhard Klapprott und Ingomar Rainer u.a. Hauptsächlich tritt sie als Pianistin im Bereich der Kammermusik auf und spielt sowohl klassische und romantische Werke, als auch die Musik des 20. Jahrhunderts. Bei nationalen und internationalen Wettbewerben erhielt sie zahlreiche Auszeichnungen für ihre ausgezeichneten Klavierbegleitungen. Im Jahr 2008 debütierte sie als Cembalistin auf dem Schlesischen Bach-Festival. Seit 2011 spielt sie im Ensemble für Alte Musik „La Folia Ensemble“, welches sich hauptsächlich der Musik des 17. und 18. Jahrhunderts widmet. Irmina Obońska ist als Dozentin am Kattowitzer Kilar Konservatorium, sowie an der Musikhochschule Kattowitz tätig.

Mark Caudle wykonuje muzykę renesansu i baroku od 40 lat. W tym czasie dwukrotnie stał się pionierem stylowego wykonawstwa – w latach 70-tych w Wielkiej Brytanii i w 90-tych w Polsce. Przez 10 lat współpracował z Academy of Ancient Music jako wiolonczelista, zaś z zespołami takimi jak The Parley of Instruments, St. James Baroque, Consort of Musicke, English Consort of Viols i Canzona jako gambista. W Polsce współpracował regularnie z takimi zespołami jak l'Arte dei Suonatori, Il Tempo i Concerto Polacco. Gościnnie współpracował z Les Arts Florissants, Concerto Copenhagen, Boston Early Music Festival Orchestra i Drottningholm Opera. Jest cenionym wykładowcą. Uczy gry na wiolonczeli i violi w katowickiej Akademii Muzycznej, prowadzi również zajęcia w ramach letnich kursów m.in. w Wilanowie. Zajmuje się również lutnictwem, w swoim dorobku ma skrzypce, wiolonczele (w tym wioloncelli piccoli) i skrzypce basowe. Dla firmy Hyperion zarejestrował m.in. solowy album The Noble Bass Viol. W ostatnim czasie zajmował się m.in. muzyką Gottfrieda Fingera oraz transkrybowaniem muzyki kameralnej J.S. Bacha na wiołę. W 2013 roku otrzymał medal „Zasłużony dla kultury polskiej” Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Mark Caudle during 40 years performing baroque and renaissance music, Mark Caudle has been a pioneer in the movement twice over; in England during the early 1970's and in Poland in the early 1990's. He now works in both countries, as principal bass string player in The Parley of Instruments, St James's Baroque and Canzona together with recitals and teaching on courses in England and at the Academy of Music in Katowice. He has recorded a great number of CD's in UK and Poland, from orchestral to chamber and solo viola da gamba music, many for Hyperion and Decca Florilegium (somewhere between 50 and 100). He has played on many studio and concert programmes for the BBC. Earlier he has been principal cello and viola da gamba of many other ensembles including 10 years with the Academy of Ancient Music and regular performances with Gabrielli Consort, Taverner Players, Concerto Copenhagen, Arte dei Suonatori, Concerto Polacco etc. He also makes instruments, the latest being a large 17th century type bass violin and a baroque cello now under construction. Current performing projects are baroque music in the Far East, an expanded repertoire of viola da gamba music by JS Bach and the viol music of Gottfried (Bohumil) Finger. In 2013 he was presented with an Order for services to Polish culture by the Ministry of Culture.

Mark Caudle ist einer der führenden Interpreten der alten Musikszene in Grossbritannien und Polen. 10 Jahre lang war er 1. Cellist der Academy of Ancient Music. Als Gambist spielte er mit weltberühmten Ensembles wie The Parley of Instruments, St. James Baroque, Consort of Musicke, English Consort of Viols und Canzona. In Polen arbeitete er regelmässig mit L'Arte dei Suonatori, Il Tempo und Concerto Polacco zusammen. Als Gastcellist und Gambist wurde er von Les Arts Florissants, Concerto Copenhagen, Boston Early Music Festival Orchestra und Drottningholm Opera eingeladen. Als Dozent unterrichtet er Barokcello und Gambe an der Musikhochschule in Kattowitz und wird auch regelmässig als Dozent bei Meisterkursen verpflichtet, wie z.B. die Sommerakademie im Schloss Wilanów in Warschau. Als Geigenbauer hat er schon mehrere Violinen, Violoncelli (auch violoncelli piccoli) und Bassgeigen gebaut. Seine Instrumente werden von namhaften Interpreten bei Aufnahmen und Konzerten gespielt. Unter seinen unzähligen Aufnahmen, ist insbesondere die Solo CD „The Noble Bass Viol“ zu nennen. Seine letzten Projekte umfassen Musik des fernen Osten, Gambenmusik von Gottfried Finger sowie Bearbeitungen einiger Sonaten J.S.Bachs für Viola da gamba. Im Jahr 2013 wurde er vom polnischen Kulturministerium mit dem Kultur-Verdienst-Orden ausgezeichnet.



Organy Joachima Wagnera w Siedlcach

należą do grupy tych instrumentów, których wartość jest trudna do przecenienia. Zostały odnalezione w 2002 roku na strychu wiejskiego kościoła w Prusznynie. Pod pulpitem na nuty zachował się podpis świadczący o tym, że budowniczym organów przeznaczonych dla nieustalonego dotychczas miejsca był sławny berliński mistrz – Joachim Wagner (1690-1749): „Ao 1744 d. 21. März ist diese Orgel zu bauen angefangen, 1745 d. 18. November völlig zu Ende gebracht worden von Hn Joachim Wagnern Orgelbauern.“ („21 marca 1744 roku rozpoczęto budowę tych organów, 18 listopada 1745 roku całkowicie ukończono przez pana Joachima Wagnera – organmistrza”).

Odkrycie to stało się sensacją nie tylko ze względu na nieoczekiwane miejsce znalezienia instrumentu, ale również specyfikę jego konstrukcji. Są to bowiem organy wyposażone w wymyśloną przez Wagnera wiatrownicę transmisyjną, doskonale wpisującą się w kameralne założenie instrumentu. Jest to jedyny znany przykład pozwalający na praktyczne sprawdzenie wagnerowskiej modyfikacji w działaniu. Sercem instrumentu jest podwójna wiatrownica, na której umieszczone są rejestry obu manualów. Pięć to głosy transmisyjne (dostępne również

niezależnie na II manuale); cztery z nich posiadają możliwość osobnego włączania basu i dyszkantu, a piąty (Principal 8') jest wyłącznie rejestrem dyszkantowym. Do tego dochodzą dwa niepodzielone na bas i dyszkant głosy alikwotowe dostępne na I manuale. Tak więc razem dyspozycja liczy realnie siedem registrów, a wirtualnie dwanaście. Wynikające z powyższego możliwości wykonania różnorodnych form muzycznych powiększa dodatkowo duży zakres tonowy klawiatur C-d³ – bez częstego w tych czasach pominięcia dolnego Cis! Brakujące mikstury, niewielka menzura klawiatur (ok. 475 mm) oraz dobrze odpowiadające niewielkim pomieszczeniom elementy prospektu również wskazują na kameralny zamysł instrumentu. W latach 2008-2010 rekonstrukcji instrumentu dokonał Ekkehard Groß (Waditz k. Budziszyna) przy współpracy merytorycznej Dietricha Kollmannspergera (Tangermünde) i Martina Schulze (Otterndorf), Małgorzaty Trzaskalik-Wyrwa, Michała Szulika i Bartłomieja Bulicza. Instrument umieszczono w Siedlcach, w domu Biskupa Siedleckiego – niedaleko od miejsca odnalezienia instrumentu.

Wolf Bergelt

Tłumaczenie Marek Toporowski

DYSPOZYCJA (II/7 + 5 T)

I. Manuał C - d³

Principal od c ¹	8'
Gedackt.	8' B/D
Octav.	4' B/D
Rohrflöt.	4' B/D
Octav.	2' B/D
Quint.	1 1/3'
Siffłöt.	1'

II. Manuał C - d³

Principal* od c ¹	8'
Gedackt.*	8' B/D
Octav.*	4' B/D
Rohrflöt.*	4' B/D
Octav.*	2' B/D
Tremulant	

B/D = bas/dyszkant

* 5 głósów transmitowanych z I manuału

a'=440 Hz przy temp. 18°

temperacja: Bach-Kellner

2 miechy klinowe

Źródło: Wolf Bergelt, *Joachim Wagner - Orgelmacher*, Regensburg 2012, s. 592.

Fremöant.

Octav 2 füs.

Rohrstöt. 4 füs.

Octav 2 füs.

Gedackt 2 füs.

Caudle 16 füs.

Octav 2 4 füs.

Rohrstöt. 4 füs.

Octav 2 2 füs.

Quint. 7 1/2 füs.

Gedackt 2 füs.

Gedackt, 8 füs.

Octav, 7 füs.

Kornflöt, 4 füs.

Octav, 4 füs.

Principal, 8 füs.

Gedackt, 8 füs.

Sifflöt, 7 füs.

Octav, 7 füs.

Kornflöt, 4 füs.

Octav, 4 füs.

Principal, 8 füs.

The Organ of Joachim Wagner in Siedlce is one of those instruments whose value can hardly be over-estimated. It was discovered in 2002 in the village church in Prusznyn where it had been put into store. An inscription behind the music-desk shows that was made by the celebrated Berlin organ-builder Joachim Wagner (1690-1749): „Ao 1744 d. 21. März ist diese Orgel zu bauen angefangen, 1745 d. 18. November völlig zu Ende gebracht worden von Hn Joachim Wagnern Orgelbauern.“ („21st March 1744 the building of this organ was begun, 18th November 1745 it was brought to completion by Joachim Wagner – organ-builder“). It is not yet known where the organ originally installed.

This organ is a remarkable discovery not only because of the unlikelihood of finding it in such a place but also because of the nature of its construction. It has a divided windchest with double-pallets, a system invented by Wagner that eminently suitable for such a chamber-organ. It is the only instrument of its kind which allows us to analyze Wagner's invention. The technical core of the instrument is the divided windchest which carries the pipes of all the stops of both manuals. Of the ranks fitted with double palletets and therefore playable from either manual, 4 have divided stops (separate bass and treble registers)

while the fifth rank (8' Principal) is a half-rank that plays only in the treble.

To these are added two single-rank mutation-stops (1 1/3' and 1') undivided between bass and treble playable only from the lower manual. The complete specification is therefore 7 ranks (6 1/2!) providing 12 virtual stops.

The various possibilities offered by these features are further enhanced by a keyboard-range of over four octaves from C to d³ (it includes C# often absent in German organs of that period) The lack of mixtures, the narrow keyboards (about 475 mm) and a front suitable for a modest sized space also show that it was conceived as a chamber-organ. Ekkehard Groß (from Waditz near Bautzen) reconstructed the instrument under the supervision of Dietrich Kollmannsperger (Tangermünde) and Martin Schulze (Otterndorf), and Bartłomiej Bulicz, Małgorzata Trzaskalik-Wyrwa and Michael Szulik during the period 2008-10. The instrument is now in the residence of the Bishop of Siedlce – not far from the place where it was found.

Wolf Bergelt
English by Christopher Stemberidge

SPECIFICATION (II/7 + 5 T)

I. Manual C - d'''

Principal c'-d'''	8'
Gedackt.	8' B/D
Octav.	4' B/D
Rohrflöt.	4' B/D
Octav.	2' B/D
Quint.	1 1/3'
Siffflöt.	1'

II. Manual C - d'''

Principal* c'-d'''	8'
Gedackt.*	8' B/D
Octav.*	4' B/D
Rohrflöt.*	4' B/D
Octav.*	2' B/D
Tremulant	

B/D = bass/treble

* 5 extension stops on Manual 1

pitch: 440 Hz 18°C

temperament: Bach-Kellner

2 wedge bellows

Source: Wolf Bergelt, *Joachim Wagner - Orgelmacher*, Regensburg 2012, s. 592.





Die Orgel von Joachim Wagner in Siedlce gehört zu jenen Werken, die kaum zu überschätzen sind und wurde erst 2002 100 km östlich von Warschau in der Dorfkirche von Pruszyń wiederentdeckt, wo sie eingelagert worden war. Eine Inschrift hinter dem Notenpult offenbarte, dass es sich um eine Kreation des berühmten Berliner Meisters Joachim Wagner (1690-1749) handelt, deren ursprünglicher Aufstellungsort noch unbekannt ist: „Ao 1744 d. 21. März ist diese Orgel zu bauen angefangen, 1745 d. 18. November völlig zu Ende gebracht worden von Hn Joachim Wagnern Orgelbauern.“ Die Entdeckung ist nicht nur wegen des unerwarteten Fundortes, sondern auch wegen ihrer Bauart sensationell, weil sich hier eine von Wagner selbst entwickelte Transmissionslade mit dem Konzept einer Kammerorgel verbindet. D. h., es ist das einzige bekannte Werk seiner Art, an dem Wagners Innovation studiert werden kann. Das technische Herzstück wird von einer Doppellade gebildet, auf der die Register beider Manualwerke stehen, wovon fünf Transmissionsstimmen und davon vier in Bass und Diskant geteilt sind, weil eine (Principal 8') nur als Diskantstimme dient. Dazu kommen zwei zusätzliche durchgehende selbstständige Stimmen für das 1. Manual, so dass die Disposition über insgesamt sieben

reale bzw. zwölf scheinbare Stimmen verfügt. Die sich daraus ergebenden Möglichkeiten musikalischer Formenvielfalt werden durch den - auch das Cis enthaltenden (!) - Klaviaturnumfang C bis d''' begünstigt. Kammermusikalische Intentionen sind auch durch die fehlenden Mixturen, das kleine Stichmaß der Klaviaturen (ca. 475 mm) und die einem entsprechenden Rauminterieur folgenden Prospekt Elemente ersichtlich. - Die von 2008 bis 2010 ausgeführte rekonstruktive Restaurierung des Werkes lag in den Händen der Orgelbauwerkstatt Ekkehard Groß (Waditz bei Bautzen), während die fachliche Beratung durch die Sachverständigen Dietrich Kollmannsperger (Tangermünde) und Martin Schulze (Otterndorf) und Bartłomiej Bulicz, Małgorzata Trzaskalik-Wyrwa und Michael Szulik erfolgte. - Der gegenwärtige Standort Haus von Bischof Diözese Siedlce befindet sich nur wenige Kilometer vom Fundort entfernt.

Wolf Bergelt

DISPOSITION (II/7 + 5 T)

I. Manual C - d'''

Principal c'-d'''	8'
Gedackt.	8' B/D
Octav.	4' B/D
Rohrflöt.	4' B/D
Octav.	2' B/D
Quint.	1 1/3'
Siffflöt.	1'

II. Manual C - d'''

Principal* c'-d'''	8'
Gedackt.*	8' B/D
Octav.*	4' B/D
Rohrflöt.*	4' B/D
Octav.*	2' B/D
Tremulant	

B/D = Bass-Diskantteilung

* 5 Transmissionen aus I

a'=440 Hz bei 18°

Stimmung: Bach-Kellner

2 Keilbälge

Quelle: Wolf Bergelt, *Joachim Wagner - Orgelmacher*, Regensburg 2012, S. 592 ff.

Johann Sebastian Bach (1685-1750) Sonaty BWV 525-530

Sonata I Es-dur BWV 525

1. (Allegro) [02:40]
2. Adagio [05:11]
3. Allegro [03:30]

Sonata II c-moll BWV 526

4. Vivace [03:32]
5. Largo [03:08]
6. Allegro [03:53]

Sonata III d-moll BWV 527

7. Andante [05:28]
8. Adagio e dolce [04:08]
9. Vivace [03:48]

Sonata IV e-moll BWV 528

10. Adagio, vivace [02:32]
11. Andante [04:56]
12. Un poco allegro [02:32]

Sonata V C-dur BWV 529

13. Allegro [04:36]
14. Largo [04:44]
15. Allegro [03:29]

Sonata VI G-dur BWV 530

16. Vivace [03:46]
17. Lente [04:28]
18. Allegro [03:11]

Total time: [69:32]

Marek Toporowski organy-organ-Orgel

Irmina Obońska klawesyn-harpsichord-Cembalo, pozytyw-positiv organ-Truhenpositiv

Mark Caudle wiola da gamba-violata da gamba-Gambe, wiolonczela-cello-Violoncello



www.spmo.pl



www.dux.pl



Orgelbau
Ekkehart
Groß

POLSKI
ENGLISH
DEUTSCH

Nagranie zrealizowano w siedzibie Biskupa Siedleckiego w czerwcu 2015
Recorded at the Bishop's of Siedlce House, June 2015
Aufgenommen in der Privatresidenz des Bischofs von Siedlce im Juni 2015

SPMO 0006
DUX 1339

